

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dany Slavičkové a soudkyň Mgr. Adély Kaftanové a Mgr. Olgy Lenochové ve věci

žalobkyně: **OTE, a.s.**, IČO 26463318
sídlem Sokolovská 192/79, 180 00 Praha 8
zastoupená advokátem JUDr. Martinem Klimplem
sídlem U Prašné brány 1078/1, 110 00 Praha 1

za účasti: **ČEZ Prodej, a.s.**, IČO 27232433
sídlem Duhová 425/1, 140 53 Praha 4
zastoupená advokátem Mgr. et Mgr. Janem Kořánem
sídlem Opletalova 1015/55, 110 00 Praha

o nahrazení rozhodnutí Energetického regulačního úřadu,

k odvolání žalobkyně a účastnice proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 3. května 2023 č. j. 28 C 186/2022-184

po zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. ledna 2024 č. j. 15 Co 213/2023-266 rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2024 č. j. 28 Cdo 1623/2024-341

takto:

Rozsudek soudu I. stupně **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Shora označeným rozsudkem ze dne 3. 5. 2023 soud I. stupně zamítl dva žalobní návrhy, jimiž se žalobkyně domáhala 1) nahrazení rozhodnutí Energetického regulačního úřadu (dále jen „ERÚ“) ze dne 17. 9. 2020 č. j. 12291-22/2019-ERU ve spojení s rozhodnutím Rady ERÚ ze dne 8. 3. 2022 č. j. 12291-33/2019-ERU tak, že účastnice, společnost ČEZ Prodej, a.s., je povinna zaplatit žalobkyni částku 52 769 715,03 Kč se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 23. 5. 2017 do zaplacení a náklady správního řízení, a 2) nahrazení rozhodnutí ERÚ ze dne 7. 9. 2020 č. j. 06505-19/2019-ERU ve spojení s rozhodnutím Rady ERÚ ze dne 22. 3. 2020 č. j. 06505-30/2019-ERU tak, že účastnice společnost ČEZ Prodej, a.s., je povinna zaplatit žalobkyni částku 104 398 142,55 Kč se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 20. 11. 2018 do zaplacení a náklady správního řízení (výroky I., II. a III.). Současně vyslovil, že účastnice ČEZ Prodej, a.s., (kterou označil jako „žalovaná“) nemá ve vztahu k žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV.).
2. Takto bylo rozhodnuto v řízení vedeném dle ust. § 244 a násl. o. s. ř., v němž žalobkyně požadovala, aby byla nahrazena pro ni negativní rozhodnutí ERÚ ve spojení s (rozkladovými) rozhodnutími Rady ERÚ vydaná dle ust. § 17 odst. 7, písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve spojení s ust. § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (dále jen „zákon o POZE“). Protože správní orgán nevyhověl návrhům žalobkyně na zaplacení dále popsaného rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou uhrazeného žalobkyní účastnici dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE, žádala žalobkyně nahrazení dvou rozhodnutí správního orgánu rozhodnutími soudu, jimiž bude jejím návrhům vyhověno.

3. Žalobkyně je akciovou společností založenou státem za účelem realizace role operátora trhu s elektřinou a dalších činností podle energetického zákona. Předmětem její činnosti je i administrace podpory podle zákona o POZE. Shromažďuje prostředky na výplatu podpory a podporu hradí. Účastnice je podle tohoto zákona tzv. povinně vykupujícím obchodníkem s elektřinou (§ 10 odst. 2 zákona o POZE), tj. vyplácí výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů podporu ve formě tzv. výkupních cen. Poté co účastnice elektřinu vykoupí a výkupní cenu zaplatí výrobcí, vzniká jí oprávnění požadovat po žalobkyni úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a žalobkyně je povinna tento rozdíl uhradit dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE.
4. Takto účastnice platila výrobcí elektřiny SxxxD s.r.o., sídlem xxx, IČ xxx, a výrobcí elektřiny FxxxV s.r.o., sídlem xxx, IČ xxx, výkupní cenu elektřiny z obnovitelných zdrojů a žalobkyně účastnici hradila rozdíl mezi výkupní a hodinovou cenou elektřiny. U obou společností došlo ke zrušení rozhodnutí o udělení licence k podnikání v energetických odvětvích; v obou případech měly společnosti dle žalobních tvrzení uvést záměrně Energetický regulační úřad v omyl ohledně splnění podmínek pro udělení licence a nebyly tedy v okamžiku udělení licence v dobré víře. Licence společnosti SxxxD s.r.o. byla pro nezákonnost zrušena rozhodnutím Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2014 sp. zn. 31 A 32/2012, který nabyl právní moci dne 26. 6. 2014 (na základě žaloby podané ve veřejném zájmu Nejvyšším státním zástupcem). Licence udělená společnosti FxxxV, s.r.o., byla pro nezákonnost zrušena rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2015 sp. zn. 6 A 116/2013, který nabyl právní moci dne 10. 6. 2015 (na základě žaloby podané ve veřejném zájmu Nejvyšším státním zástupcem). Vykonatelnost tohoto rozsudku byla dvakrát odložena (do skončení řízení o kasační stížnosti a do skončení řízení o ústavní stížnosti). Kasační stížnost byla zamítnuta (rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. 4 As 132/2015) a ústavní stížnost byla částečně zamítnuta a částečně odmítnuta náležením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 946/16 ze dne 30. května 2018, který nabyl právní moci dne 19. 6. 2018. Dle žalobkyně došlo ke zrušení licencí se zpětnými účinky (s účinky ex tunc) – ve smyslu následujících závěrů vyjádřených Ústavním soudem v nálezu sp. zn. I. ÚS 946/16 ze dne 30. 5. 2018: *Třetí skupinu pak představuje nezákonnost způsobená především či výlučně ze strany oprávněného ze správního rozhodnutí. Pijde zejména o situace, v nichž oprávněný orgány veřejné moci úmyslně uvedl v omyl uvedením nepravdivých skutečností, předložením nepravdivých podkladů, případně dosáhl příznivého rozhodnutí jiným protiprávním způsobem (např. jednáním majícím znaky trestného činu). Za takové situace nemůže být dána ani dobrá víra ve správnost takového rozhodnutí, ani důvěra v jeho zákonnost a neměnnost. Pokud správní soud přistoupí ke zrušení napadeného rozhodnutí za takové situace, zpravidla nebude důvodu, proč osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí chránit před dopady jejího protiprávního jednání (ledaže by bylo třeba chránit práva třetích, nezúčastněných osob). Dle žalobkyně nemohly být společnosti SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., příjemci podpory dle zákona o POZE (dále také „podpory POZE“) ve formě výkupních cen, účastnice jako povinně vykupující nebyla povinna podporu POZE touto formou vyplácet a nebyla tudíž ani oprávněna žádat a přijmout od žalobkyně rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou (na refundaci podpory POZE). Protože k výplatě a refundaci došlo, žádala žalobkyně na účastnici vrácení přijatých plateb z titulu bezdůvodného obohacení. Částka 52 769 715,03 Kč představuje plnění vyplacené za období od 1. 1. 2013 do 13. 8. 2014 ve vztahu ke společnosti SxxxD, s.r.o., a částka 104 398 142,55 Kč představuje plnění vyplacené za období od 1. 1. 2013 do 30. 4. 2018 ve vztahu ke společnosti FxxxV, s.r.o.*
5. Soud I. stupně shledal žalobami napadená rozhodnutí správního orgánu věcně správnými a oba žalobní návrhy proto dle ust. § 250i o.s.ř. zamítl.
6. Vedle posouzení věcné správnosti napadených správních rozhodnutí v plné jurisdikci se soud I. stupně (v odstavcích 15. - 19. odůvodnění) zabýval i otázkou, zda způsobem vyřízení námítky podjatosti, kterou žalobkyně vznesla proti členům rozkladové komise Rady ERÚ pro oblast podporovaných zdrojů energie (v obou dotčených správních řízeních), bylo zasaženo do (procesních) práv žalobkyně. Došel k závěru, že nikoliv.

7. Správní orgán ve výše uvedených zamítavých rozhodnutích konstatoval, že účastnice ČEZ Prodej, a.s., při nárokování a přijetí předmětných rozdílů mezi výkupní cenou a hodinovou cenou dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE postupovala dle údajů evidovaných v systému operátora trhu a že v rozhodných obdobích účastnice nebyla schopna žádným způsobem zjistit, že společnost SxxxD, s.r.o., a společnost FxxxV, s.r.o., nárok na podporu POZE nemá.
8. Správní orgán uplatněné nároky žalobkyně posuzoval dle ust. § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), a dle ust. § 2991 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“). Dělicím kritériem je zřejmě doba vzniku domnělého nároku na podporu POZE – viz ust. § 3028 odst. 3 o. z. Nárok podřaditelný pod úpravu obsaženou v o. z. správní orgán subsumoval pod ust. § 2993 o. z. Jak v případě kvalifikace dle ust. § 451 obč. zák., tak v případě kvalifikace dle ust. § 2993 o. z. dovodil, že se účastnice obohatila „nikoliv bezdůvodně“. Konstatoval, že stav, kdy účastnice přijala od žalobkyně plnění představující rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou lze považovat za obohacení účastnice, bez ohledu na to, že tyto prostředky účastnice nenabyla pro své obohacení, ale pouze pro kompenzaci již vyplaceného rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou. Uvedl však, že „nárok na vydání bezdůvodného obohacení není, pokud by se požadavek přičil dobrým mravům“. Za situace, kdy účastnice vyplácela výkupní ceny ve výši odpovídající informaci o nároku na podporu a uvedení výroby do provozu evidované v systému na žalobkyně, nelze dospět k závěru, že by účastnice měla legitimně nést odpovědnost za vyplacení neoprávněné podpory. Takový výklad by vedl k tomu, že účastnice, která plnila zákonnou povinnost, by jako soukromý subjekt měla plně odpovídat za vyplacení podpory, o jejíž neoprávnělosti nemohla vědět. „Zejména ale není možné obohacení (resp. přijetí prostředků účastnicí k pokrytí rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou) považovat za bezdůvodné. Ve faktické rovině proto, že účastníci přijetí těchto prostředků nezpůsobilo zvýšení jmění, ale pouze kompenzovalo náklady, které musela vynaložit ve prospěch státem poskytované veřejné podpory ze svých vlastních výlučných prostředků.“
9. Soud I. stupně shledal ve správním řízení uplatněné požadavky žalobkyně nedůvodnými. Využil však jinou právní argumentaci než správní orgán.
10. Dle soudu I. stupně je třeba na licence k výrobě elektřiny udělené společností SxxxD s.r.o. FxxxV s.r.o. pohlížet jako na platné celá období vymezená v žalobních návrzích. Soud I. stupně při této úvaze využil zásadu presumpce správnosti aktů vydaných orgány veřejné správy. Dle této zásady se má za to, že správní akt je zákonný a správný, a to až do okamžiku, kdy příslušný orgán zákonem předvídanou formou prohlásí správní akt za nezákonný a zruší jej, přičemž až do svého zrušení vyvolává správní akt právní následky (zakládá práva a povinnosti). Zrušení správního aktu má účinky ex nunc, zrušení tedy působí výlučně do budoucna – akt již tedy nemůže v budoucnu založit další práva a povinnosti (soud I. stupně poukázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu sp. zn. 3 Azs 91/2016, 4 As 38/2008, 6 As 43/2008, 7 As 26/2011, 5 As 56/2011 a sp. zn. 8 As 42/2013 a usnesení Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 1210/2016). Soud I. stupně tedy dovodil (v odstavcích 28. – 31. odůvodnění), že výrobcům SxxxD s.r.o. a FxxxV s.r.o. vzniklo (a nezaniklo) právo na podporu POZE za rozhodná období a již z tohoto důvodu žalobkyně po právu vyplatila účastníci předmětné rozdíly mezi výkupní a hodinovou cenou energie z obnovitelných zdrojů, které požaduje vrátit z titulu bezdůvodného obohacení.
11. Dále soud I. stupně konstatoval, že podpora POZE je veřejnou podporou ve smyslu zákona č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, přičemž poskytovatelem této veřejné podpory je Česká republika a příjemcem veřejné podpory je výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů a že podpora není financována z prostředků operátora trhu či povinně vykupujícího obchodníka s elektřinou. Soud I. stupně poukázal především na skutečnost, že částečně je podpora financována z prostředků státního rozpočtu (z dotace). Z této (veřejnoprávní) povahy podpory a z role žalobkyně a účastnice v systému poskytování podpory (která je pro oba subjekty finančně neutrální) soud I. stupně vyvodil,

Shodu s prvopisem potvrzuje V.K.

že k vymáhání neoprávněně poskytnuté podpory POZE (soukromoprávními prostředky) je aktivně legitimována Česká republika, a nikoliv žalobkyně jako operátor trhu, kterou nelze považovat za ochuzenou (žalobkyně a účastnice jsou pouhými zprostředkovatelkami finančních prostředků představujících podporu POZE). Za obohacené (a pasivně legitimované) pak lze pokládat jen výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů (v posuzovaném případě společnosti SxxxD s.r.o. a FxxxV s.r.o.). Pro nedůvodnost uplatněných nároků svědčí dle soudu I. stupně i znění ust. § 51 odst. 1 zákona o POZE, ve znění účinném od 1. 1. 2022. Ode dne 1. 1. 2022 získala Státní energetická inspekce legitimaci k vymáhání neoprávněně čerpané podpory přímo vůči výrobcí, pokud na podporu podle zákona nebo podle předchozích právních předpisů nevzniklo právo (podle uvedeného ustanovení inspekce z moci úřední rozhodne o neoprávněném čerpání podpory a stanoví jeho rozsah podle doby trvání neoprávněného čerpání podpory; výrobce elektřiny je pak povinen neoprávněně čerpanou podporu uhradit do 30 dnů ode dne právní moci rozhodnutí inspekce do státního rozpočtu). Soud I. stupně však podotkl, že aktuální úpravu nelze v posuzovaném případě přímo aplikovat, dle jeho názoru však novelizace svědčí o tom, že „z teleologického hlediska je koncepce zákona o POZE taková, že aktivní legitimaci k vymáhání neoprávněně vyplacené podpory svědčí státu“.

12. Konečně soud I. stupně vyjádřil přesvědčení, že nedůvodnost žalobou uplatněných nároků plyne i ze Smlouvy o vyrovnaní plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen uzavřené dne 31. 12. 2012 mezi žalobkyní jako operátorem trhu a účastnicí jako povinně vykupující. Smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou s účinností od 1. 1. 2013 v jejím článku VIII. nazvaném Zproštění odpovědnosti za škodu se účastnice dohodly na následujícím: *Operátor trhu bere na vědomí, že povinně vykupující vykupuje od výrobce elektřinu vyrobenou z obnovitelných zdrojů energie ve výrobnách elektřiny za výkupní ceny stanovené Energetickým regulačním úřadem odvozené od termínu uvedení výroby elektřiny do provozu a výše instalovaného výkonu výroby elektřiny registrovaných v IS OTE. Povinně vykupující neodpovídá operátorovi trhu za jakoukoliv škodu, která by operátorovi trhu vznikla v souvislosti s registrací nesprávných nebo nepravdivých údajů o instalovaném výkonu výrobního zdroje nebo data termínu uvedení výroby elektřiny do provozu a podle kterých povinně vykupující hradil výrobcí elektřiny za vyrobenou a dodanou elektřinu výkupní ceny stanovené Energetickým regulačním úřadem. Dle soudu I. stupně ujednání představuje dohodu stran o tom, že žalobkyně jako operátor trhu přebírá ve vztahu k účastnici odpovědnost za správnost údajů evidovaných v systému operátora trhu a odráží zásadu, že účastnice při hrazení podpory výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů a při účtování rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou operátorovi trhu jedná v dobré víře ve správnost údajů evidovaných v systému operátora trhu. Účelem citovaného článku je zprostit účastnici povinnosti vracet žalobkyni jako operátorovi trhu jakékoliv plnění, pokud by se v budoucnu ukázalo, že údaje evidované a registrované v systému operátora nejsou v souladu s objektivní skutečností.*
13. Výrok o nákladech řízení opřel soud I. stupně o ust. § 150 o. s. ř. Důvodem zvláštního zřetele hodným, pro který výjimečně náhradu nákladů řízení úspěšné účastnici proti neúspěšné žalobkyni nepřiznal, je nekonzistentní a vzájemně si odporující rozhodovací praxe ERÚ v posuzování aktivní a pasivní věcné legitimace ve sporech o vrácení neoprávněně čerpané podpory POZE. Soud I. stupně podrobil kritice, že ERÚ v některých rozhodnutích uznal za pasivně legitimovaného k vrácení neoprávněně čerpané podpory POZE výrobce a aktivně legitimovaného k vymáhání (z titulu náhrady škody) spíše stát a v jiných vyslovil názor, že aktivně legitimována by mohla být i žalobkyně a pasivně legitimována účastnice – avšak pouze v případě, pokud by účastnice na výrobcí (přípustně) vymohla vyplacenou POZE formou výkupní ceny (druhá zmíněná možnost vyznívá dle soudu I. stupně téměř absurdně, neboť by plnění musela nejprve vymáhat účastnice od výrobce, poté by vymáhala plnění žalobkyně od účastnice a následně ještě stát od žalobkyně). V prvostupňových rozhodnutích ERÚ se pak objevily i názory v tom smyslu, že výrobce není pasivně legitimován k vrácení podpory a že k vymáhání podpory není aktivně legitimován ani stát.

14. Rozsudek napadly včasným odvoláním žalobkyně a účastnice. Žalobkyně napadla rozsudek v celém rozsahu, účastnice napadla výrok o nákladech řízení.
15. Žalobkyně navrhla, aby odvolací soud rozsudek soudu I. stupně změnil tak, že oběma žalobním návrhům bude v plném rozsahu vyhověno, případně aby rozsudek soudu I. stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Dle žalobkyně spočívá rozsudek na nesprávných skutkových závěrech o vztazích mezi účastníky trhu s elektřinou, o povaze podpory obnovitelných zdrojů energie a o účincích zrušení rozhodnutí o licenci u obou výrobců a s tím spojených důsledcích; rozsudek pak obsahuje nesprávné či nedostatečné právní posouzení věci, zejména nesprávné posouzení povinnosti vydat bezdůvodné obohacení a institutu bezdůvodného obohacení obecně, nesprávné posouzení povahy prostředků žalobkyně, z níž žalobkyně hradí podporu POZE, nesprávném posouzení nároku žalobkyně jako nároku na vrácení veřejné podpory a nesprávné posouzení (resp. chybějící posouzení) naplnění podmínek pro náhradu škody. Rozsudek je dle žalobkyně nepřezkoumatelný, neboť je vnitřně rozporný.
16. Soud I. stupně došel k nesprávným (a vnitřně rozporným) závěrům, co se otázky vlastnictví prostředků, z nichž je vyplácen příspěvek POZE, týče, tyto nesprávné závěry jsou uvedeny především v odstavcích 33. - 35. odůvodnění. Prostředky odpovídající příspěvkům na POZE (pro jednotlivé výrobce) jsou vypláceny výhradně z finančních prostředků v majetku žalobkyně, které se skládají z příjmů žalobkyně podle § 28 odst. 1 zákona o POZE, přičemž jen část prostředků na financování systému POZE plyne od státu ve formě dotace (viz § 28 odst. 1, písm. d/ zákona o POZE). Příjemcem dotace od státu je pak výhradně žalobkyně (nelze tedy hovořit o konečném beneficiarovci dotace – výrobci). Významným zdrojem pro výplatu příspěvku jsou tržby z plateb složky ceny služby distribuční soustavy a složky ceny služby přenosové soustavy na podporu elektřiny – viz § 28 odst. 1, písm. a/ zákona o POZE. Vedle toho žalobkyně odkázala na ust. § 28 odst. 11, písm. c) zákona o POZE, podle kterého skutečnými výnosy operátora trhu na podporu elektřiny, provozní podporu tepla, přechodnou transformační podporu tepla a podporu biometanu jsou také: „peněžní prostředky související se správními a soudními řízeními, které se týkají podpory elektřiny, provozní podpory tepla, přechodně transformační podpory tepla a podpory biometanu a financování podpory“. Zákonodárce tedy předpokládal variantu vymáhání neoprávněně nárokované a získané podpory dle zákona o POZE žalobkyní jako operátorem trhu, resp. přímo uzákonil, že jedním z výnosů operátora trhu na POZE jsou i peněžní prostředky vymožené v rámci soudních a správních řízení, které s POZE souvisí. Záměru zákonodárce, aby žalobkyně alespoň v období před účinností zákona č. 328/2021 Sb. vymáhala neoprávněně nárokovanou a získanou POZE, svědčí i skutečnost, že ust. § 52 odst. 1 zákona o POZE, ve znění účinném do 31. 12. 2021, zakládalo pravomoc ERÚ k rozhodování sporů týkajících se podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, elektřiny z druhotných zdrojů nebo elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a podpory tepla. Operátorem trhu pak může být i obchodní korporace, která není stoprocentně vlastněná státem (podle ust. § 20a odst. 2 energetického zákona, ve znění účinném od 4. 7. 2009 do 31. 12. 2021, je možné, aby 33 % akcií operátora trhu vlastnila třetí osoba odlišná od státu). V rozhodném období je tedy třeba na žalobkyni pohlížet jako na právnickou osobu soukromého práva, která nakládá se svým majetkem, veškerý příjem nabývá do svého výhradního vlastnictví a v rámci uplatnění práva na vlastnictví a jeho ochranu uplatňuje všechny přípustné právní prostředky. Uvedená fakta soud I. stupně opomenul a v rozporu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod žalobkyni upřel možnost uplatnit nárok na vrácení podpory vyplacené z jejího majetku. Na základě novely ustanovení § 51 zákona o POZE, účinné od 1. 1. 2022, nelze vykládat (teleologicky) zákon o POZE ve znění před účinností novely.
17. Soud I. stupně dále pochybil, když posoudil příspěvek POZE jako veřejnou podporu ve smyslu zákona č. 215/2004 Sb., přičemž jako poskytovatele určil stát a jako příjemce podpory výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Tento zákon lze aplikovat výhradně na veřejnou podporu, o jejíž neoprávněnosti rozhodla Evropská komise v souladu s ust. § 7 tohoto zákona, zákon reflektuje evropskou právní úpravu a veškeré kroky k vymožení neoprávněně získané veřejné

podpory svazuje s rozhodnutím Komise (to plyne i z důvodové zprávy k tomuto zákonu - *navrhovaná právní úprava transponuje účinky rozhodnutí Komise do vnitrostátního právního řádu tím, že vytváří proceduru v rámci které upravuje jednotlivé kroky nezbytné pro dosažení výkonu rozhodnutí Komise*). K vyhodnocení slučitelnosti čerpání POZE společnostmi FxxxV s.r.o. a SxxxD s.r.o. s právními předpisy Evropské unie podle znalostí žalobkyně nedošlo. Tato skutečnost je ostatně pro přítomnou věc vedlejší, neboť zákon č. 215/2004 Sb. nevylučuje možnost, aby neoprávněně čerpaná podpora byla vymáhána v civilním řízení (resp. před správními orgány povolanými k rozhodování soukromoprávních sporů na základě zvláštního zákonného zmocnění).

18. Hrozba nevymahatelnosti zcela zjevně neoprávněně nárokové a získané podpory POZE je skutečná a postup ERÚ a soudu I. stupně tuto hrozbu posiluje. I pro případ, že účastnice o neoprávněnosti nárokové a získané POZE společnostmi SxxxD s.r.o. a FxxxV s.r.o. nevěděla, platí, že dobrá víra v oprávněnost čerpání POZE není překážkou pro vydání žádaného bezdůvodného obohacení.
19. Soud I. stupně odmítá v odstavci 46. odůvodnění možnost, že by žalobkyně vymáhala neoprávněně čerpanou POZE (resp. peněžní prostředky odpovídající výši POZE, která neměla být ze strany příslušného výrobce oprávněně nárokována a čerpána) na účastnici a účastnice by obdobný nárok uplatnila na výrobcích elektřiny (a případně stát na žalobkyni) a současně dochází k závěru, že oprávněným subjektem k vymáhání neoprávněně čerpané POZE je stát (na základě veřejnoprávní úpravy), přičemž označuje názory ERÚ vyjádřené v napadených rozhodnutích (o tom, kdo vůči komu a za jakých podmínek a z jakého titulu je oprávněn vymáhat neoprávněně čerpanou POZE) za absurdní. Sám ovšem nepřistupuje k takovému výkladu právních předpisů, který by žalobkyni zajistil efektivní ochranu vlastnického práva, a blíže nevysvětluje, v čem spočívá absurdita kaskádovitěho vymáhání neoprávněně čerpané POZE. Dle rozhodovací praxe zvláštního senátu zřízeného dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, jsou vztahy v rámci vyplácení POZE vztahy soukromoprávními a pokud právní úprava stanoví možnost takového postupu (kaskády při vymáhání neoprávněně čerpané POZE), měl by soud I. stupně rozhodnout v souladu se zákonem a tuto možnost neodmítat jako absurdní. O vztahu mezi žalobkyní a účastnicí při poskytování podpory POZE jako o vztahu soukromoprávním hovoří Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 6. 2020 sp. zn. 32 Cdo 1264/2019 (*závěr, že mezi žalobkyní a účastnicí 1 / byl založen vztah soukromoprávní není způsobila zpochybnit ani argumentace účastnice 2 /, že podpora elektřiny z obnovitelných zdrojů je dotací poskytovanou částečně z prostředků státního rozpočtu a má tudíž veřejnoprávní charakter. Poskytování této podpory je sice výsledkem ingerence subvenční povahy, nejedná se však o přímé poskytování dotací výrobcům z veřejných prostředků*).
20. Soud I. stupně pak nesprávně posoudil splnění předpokladů pro vydání bezdůvodného obohacení, když především uvádí, že účastnici svědčila dobrá víra ve správnost a zákonnost licencí na výrobu elektřiny výrobců, společností SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o. Soud I. stupně nijak nerefletoval, že existuje povinnost k vydání bezdůvodného obohacení i v případě dobré víry obohaceného v existenci řádného právního titulu k držení obohacení, jak plyne z ust. § 3000 o. z. Podle tohoto ustanovení poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá. Žalobkyně požaduje vrácení účastnici neprávem uhrazené částky ve výši, ve které obohacení trvalo při uplatnění práva (k okamžiku podání obou žalob k civilnímu soudu, které byly posléze postoupeny k projednání správnímu orgánu). Pokud je totiž předmětem obohacení peněžitá částka, má se za to, že nedochází k situaci, kdy by obohacení v nějaké části nadále netrvalo (žalobkyně ke své argumentaci využila doktrinální názor vyjádřený v komentáři k ust. § 3000 o. z. v publikaci: Bajura, J., Čáp, Z., Černá, S., Dolanská Bányaiová, L., Dvořák, J., Dvořák, T., Eliáš, J., Elischer, D., Fiala, J., Fiala, V., Frinta, O., Haas, K., Hajn, P., Holčápek, T. a kol. Občanský zákoník: Komentář, svazek VI (systém ASPI). Wolters Kluwer. Sám ERÚ ve svých rozhodnutích uvádí, že účastnice disponuje vymahatelnou a peněží ocenitelnou pohledávkou vůči jednotlivým výrobcům (z titulu bezdůvodného obohacení). Účastnici tedy nic nebránilo (po zjištění neoprávněnosti

nárokování POZE) s pohledávkami za výrobcí disponovat, tedy např. je aktivně vymáhat či je převést apod.

21. Nesprávný je rovněž závěr, že v posuzovaném případě de facto neexistují žádné majetkové vztahy mezi jednotlivými účastníky při mechanismu výplaty POZE a že je možné dovodit pouze veřejnoprávní vztah mezi státem a výrobcí. To je zcela v rozporu s výše zmíněnou judikaturou a soud I. stupně tak prakticky odebírá žalobkyni možnost úspěšně se domoci vrácení (z jejího majetku a v soukromoprávních vztazích) vyplacených prostředků.
22. Žalobkyně konečně brojí i proti závěrům o účincích odebrání licence jednotlivým výrobcům, resp. závěrům, že podpora čerpaná těmito výrobcí na základě v rozporu se zákonem získaných licencí je údajně po právu. Soud I. stupně zcela přehlíží skutečnost, že uvedení výrobcí čerpali POZE na základě v rozporu se zákonem získaných licencí a s vědomím vad licencí. Takto získané podpore nelze přiznat právní ochranu na základě obecné právní zásady *nemo turpitudinem suam allegare potest* vtělené do ust. § 6 odst. 2 o. z. To ostatně vyplývá z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 946/16 ze dne 30. 5. 2018, na který žalobkyně opakovaně upozorňovala. Vyššími soudy bylo opakovaně judikováno, že licence je nezbytným předpokladem pro vznik nároku na POZE (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2017 sp. zn. 32 Cdo 1051/2015).
23. Účastnice navrhla potvrzení napadeného rozsudku ve výrocích o věci samé (I., II. a III.) jako věcně správných.
24. K odvolací argumentaci uvedla následující: Není pravda, že podle soudu I. stupně neexistují mezi účastníky v souvislosti s výplatou podpory žádné soukromoprávní majetkové vztahy; takový závěr v rozsudku nebyl učiněn (soud I. stupně naopak učinil jednoznačný závěr, že finanční plnění, k němuž došlo mezi účastnicemi bylo učiněno po právu, na základě tehdy platných licencí na výrobu elektřiny SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., podle zákona o POZE, kdy účastnice byla ze zákona povinna hradit těmto výrobcům podporu ve formě výkupní ceny a následně podle zákona o POZE účtovala žalobkyně rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou, který byla žalobkyně povinna účastnici hradit dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE). Soud I. stupně nedospěl ani k závěru, že uplatněný nárok je nárokem veřejnoprávním; pokud by k tomuto závěru dospěl, nemohl by o nároku kvůli nedostatku pravomoci meritorně rozhodovat. Správný je i právní závěr, že ke zrušení licencí na výrobu elektřiny udělené výrobcům SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., došlo s účinky ex nunc. Existuje ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu, potvrzená i judikaturou Ústavního soudu, dle níž zrušení správního aktu má účinky toliko ex nunc a působí výlučně do budoucna. Ve vztahu k účinkům zrušení licence na výrobu elektřiny byly tyto závěry potvrzeny v usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2018 sp. zn. III. ÚS 1210/2016. Žalobkyně odvolacímu soudu ani nepředkládá žádnou argumentaci jejímž prostřednictvím by se závěr soudu I. stupně o zrušení licencí s účinky ex nunc snažila zpochybnit, spíše se snaží prosadit názor, že když byla licence získána v rozporu se zákonem, nemohlo ani vzniknout právo na podporu POZE, a byla-li podpora přesto vyplacena, musí být vrácena.
25. Žalobkyně přehlíží, že účastnice se žádného nepoctivého jednání nedopustila, naopak postupovala striktně v souladu se zákonem, vyplácela podporu ve formě výkupní ceny v dobré víře ve správnost údajů evidovaných v systému operátora trhu a v návaznosti na to pak žalobkyni dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE účtovala rozdíl, který žalobkyně byla povinna hradit. Právním důvodem pro hrazení výkupní ceny elektřiny ze strany účastnice výrobcům byla smlouva, na základě smlouvy vykupovala účastnice elektřinu, na jejím základě za takto vykoupěnou elektřinu hradila výkupní cenu. Žalobkyně ani netvrdila, že by smlouva na jejímž základě žalovaná vykupovala elektřinu, byla neplatná, natož aby vysvětlila, jaký by měl být právní důvod její neplatnosti. Důvod neplatnosti přitom nemůže spočívat ve zrušení licence, mimo jiné i z toho důvodu, že nedostatek veřejnoprávního povolení k výkonu určité činnosti nezakládá neplatnost právních jednání (resp. právních úkonů před 1. 1. 2014), která byla při činnostech, k jejichž výkonu se vyžaduje

veřejnoprávní povolení, provedena. Ve vztahu mezi účastnicí a výrobcí proto není dán žádný relevantní důvod, aby bylo plnění poskytnuté na základě uzavřené smlouvy vráceno.

26. Jiná situace je ohledně otázky, zda je výrobce povinen vrátit neoprávněně čerpanou podporu, byla-li podpora poskytnuta, ačkoliv výrobce řádně nesplnil všechny zákonné podmínky pro její čerpání, což nakonec vedlo ke zrušení licence. Lze oprávněně uvažovat o tom, že veřejná podpora (o tom, že se jedná o veřejnou podporu nemůže být nejmenších pochyb) byla výrobcí poskytnuta neoprávněně, resp. že byla zneužita. V tomto případě je ale třeba vypořádat neoprávněně poskytnutou podporu pouze mezi poskytovatelem podpory a jejím příjemcem, tedy mezi Českou republikou a výrobcem elektřiny.
27. Plnění, které poskytovala žalobkyně účastnici bylo hrazeno na základě zákona, ani v tomto případě se nejednalo o plnění bez právního důvodu (právním důvodem hrazení rozdílu byl zákon); o plnění z neplatného právního úkonu se z povahy věci jednat nemůže a nemůže jít ani majetkový prospěch z nepoctivých zdrojů; účastnice jednala vždy v dobré víře ve správnost údajů o podpoře náležející tomu kterému výrobcí v evidenci žalobkyně.
28. Účastnice je přesvědčena, že žalobkyně není ve sporu aktivně věcně legitimována, nelze ji pokládat za ochuzenou, neboť vícenáklady jí vzniklé v souvislosti s hrazením podpory jí byly v plném rozsahu kompenzovány (viz ust. § 28 odst. 2 zákona o POZE). Při posuzování aktivní legitimace je klíčové zjištění, kdo fakticky nese náklady na podporu, a žalobkyně takovou osobou není, náklady na podporu fakticky nese Česká republika, část je hrazena ze státního rozpočtu a část z povinného příspěvku na POZE. Jak plyne z rozhodnutí Komise ve věci slučitelnosti podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, které se týká zdrojů uvedených do provozu od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2012, vydaného dne 28. 11. 2016 a nazvaného *State Aid SA.40171 (2015/NN) Czech republic Promotor of electricity production from renewable energy sources* finanční prostředky pocházející z povinných příspěvků uložených právními předpisy členského státu, které jsou spravované a rozdělované v souladu s těmito právními předpisy, lze považovat za státní prostředky ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, i když jsou spravovány subjekty, které jsou od veřejné moci oddělené. Proto i tu část nákladů na podporu financovanou prostřednictvím příspěvku na POZE je třeba považovat za náklad nesený Českou republikou. Účastnice zopakovala, že žalobkyně i účastnice podle zákona o POZE plní funkci pouhého mezičlánku (prostředníka) mezi osobou, která náklady na podporu fakticky nese (Česká republika) a osobou, která je faktickým beneficentem (příjemcem) podpory (výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů). Uvedenou optikou posoudil věc soud I. stupně a tomuto posouzení nelze ničeho vytknout. Tvzení žalobkyně, že zákon o POZE předpokládá, že žalobkyně bude vymáhat neoprávněně čerpanou podporu, nelze přisvědčit, neplatí to z jí zmiňovaného ust. § 28 odst. 11, písm. c) zákona o POZE. Na posouzení POZE jako veřejné podpory nic nesprávného není, na tom nic nemění ani to, že k jejímu poskytování dochází v rámci soukromoprávních vztahů. Pokud žalobkyně snad tvrdí, že nemůže vymáhat neoprávněně čerpanou podporu zpět a tyto prostředky jí nebudou státem nějak nahrazeny, jde o argumentaci, které účastnice nerozumí; žalobkyně má ze zákona právo na úhradu všech nákladů na podporu elektřiny, tj. na plnou kompenzaci těchto nákladů. Pokud vynaložila náklady na neoprávněnou podporu, byly jí i tyto náklady kompenzovány, její majetek tedy dotčen není. Byla-li licence na výrobu elektřiny získána nezákonným způsobem a v důsledku takto nezákonně získané licence došlo k neoprávněnému čerpání podpory, nejde o nedodržení dotačních podmínek ze strany žalobkyně, jde o odpovědnost příjemce neoprávněně čerpané podpory vůči státu.
29. K argumentaci, že se soud I. stupně nezabýval otázkou, zda může existovat povinnost vydat bezdůvodné obohacení v případě dobré víry obohaceného, účastnice podotkla, že soud I. stupně především neshledal, že by plněním rozdílu došlo ke vzniku bezdůvodného obohacení účastnice na úkor žalobkyně. Účastnice znovu zopakovala, že postupovala v souladu se zákonem, vycházela z údajů evidovaných žalobkyní v jejím systému při hrazení výkupní ceny společností SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., a náklady které jí vznikly uhrazením výkupní ceny pak byly kompenzovány uhrazením rozdílu, který účastnice v souladu s ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE účtovala

žalobkyni. Právním důvodem k uhrazení rozdílu byl zákon, nikoliv licence na výrobu elektřiny; k odpadnutí právního důvodu plnění rozdílu nikdy nedošlo a plnění nelze pokládat za plnění poskytnuté bez právního důvodu či z právního důvodu, který odpadl. Dodatečné zjištění nezákonnosti licence na výrobu elektřiny a její zrušení se žádným způsobem nedotýká oprávněnosti plnění rozdílu provedeného dle zákona o POZE. Aplikace ust. § 3000 o. z. by byla na místě, pokud by soud došel k závěru, že k obohacení na straně účastnice došlo; takový závěr však učiněn nebyl. Vzniklý protiprávní vztah stav (nezákonnost licence na výrobu elektřiny a případné neoprávněné čerpání podpory) nelze přičítat k tíži účastnice, byl vyvolán osobami odlišnými od účastnice a i z nálezů Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 946/16 plyne, že důsledky vydání nezákonných rozhodnutí se nemohou dotknout práv třetích, nezúčastněných osob. Došlo-li k neoprávněnému čerpání podpory ze strany výrobců, nemůže mít taková skutečnost žádný dopad do vztahu mezi žalobkyní a žalovanou v souvislosti s hrazením rozdílu.

30. Pokud soud I. stupně nedospěl k závěru, že by žalobkyně mohla mít vůči účastnici nárok na zaplacení požadované částky z jiného právního titulu, např. z titulu náhrady škody, nelze mu vytýkat, že žalobkyni takový nárok nepřiznal. Ostatně není zřejmé, z čeho by měla být dovozována povinnost účastnice k náhradě škody, když žalobkyně ani netvrdila, že by účastnice porušila nějakou právní povinnost, která by měla být příčinou vzniku škody na straně žalobkyně. Škoda žalobkyni ani vzniknout nemohla, náklady na hrazení podpory byly žalobkyni v plném rozsahu kompenzovány.
31. Účastnice dále zdůraznila, že samostatným důvodem pro zamítnutí žaloby, který ob stojí sám o sobě a proti němuž se žalobkyně v odvolání vůbec nevymezuje, je ujednání v článku VIII. Smlouvy o vyrovnání plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen uzavřené mezi účastnicemi dne 31. 12. 2012.
32. Konečně uvedla, že případný nárok z bezdůvodného obohacení je v souladu s konstantní judikaturou i názorem odborné veřejnosti toliko subsidiárním ve vztahu k nároku na náhradu škody (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014 sp. zn. 28 Cdo 3181/2013). Lze-li dovodit splnění podmínek pro vznik nároku na náhradu škody, je třeba upřednostnit tento nárok před nárokem z titulu bezdůvodného obohacení. Na jednání výrobců elektřiny z obnovitelných zdrojů je dle názoru účastnice třeba aplikovat obecnou odpovědnost za škodu dle ust. § 2910 o. z. Pokud v příčinné souvislosti s jejich zaviněným protiprávním jednáním byla způsobena škoda České republice neoprávněným čerpáním podpory, k náhradě škody jsou povinni právě tito výrobci a k jejímu vymáhání je aktivně legitimována Česká republika, jejíž majetek se v konečném důsledku protiprávním jednáním snížil.
33. Účastnice navrhla změnu nákladového výroku rozsudku soudu I. stupně tak, že žalobkyně bude uznána povinnou nahradit jí náklady řízení (v podobě nákladů na právní zastoupení). Dle účastnice nebyly splněny podmínky pro aplikaci ust. § 150 o. s. ř., soud I. stupně nedostatečně odůvodnil využití tohoto institutu, současně nedal stranám sporu prostor dostatečně reagovat na jeho úmysl aplikovat tento institut a zasáhl do legitimního očekávání účastnice v otázce způsobu rozhodování o nákladech řízení (vzhledem k rozhodovací praxi soudů všech stupňů v obdobných věcech).
34. Žalobkyně pro případ, že by odvolací soud nevyhověl jejímu odvolání, navrhla, aby byl nákladový výrok IV. potvrzen jako věcně správný.
35. Odvolací soud po zrušení svého předešlého rozsudku ze dne 18. ledna 2024 č. j. 15 Co 213/2023-266 rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2024 č. j. 28 Cdo 1623/2024-341 dle ust. § 212 a § 212a o. s. ř. znovu přezkoumal rozsudek soudu I. stupně včetně řízení, které vydání rozsudku předcházelo, a došel k závěru, že odvolání žalobkyně je důvodné. Odvoláním účastnice se pro nadbytečnost nezabýval. O odvolání bylo rozhodnuto bez jednání (§ 214 odst. 2, písm. d/ o. s. ř.).

36. Odvolací soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozsudku dle ust. § 219a odst. 1, písm. b) o. s. ř. pro nepřezkoumatelnost, danou nedostatkem důvodů. Z odůvodnění rozsudku jsou stěžejní důvody rozhodnutí soudu I. stupně dobře seznatelné, přičemž způsob odůvodnění účastníkům nebrání proti rozhodnutí věcně argumentovat (k měřítkům přezkoumatelnosti rozhodnutí soudů nižších stupňů viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011 uveřejněný pod č. 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Soud I. stupně se nadbytečně zabýval otázkou, zda je řízení před ERÚ zatíženo procesní vadou (dle žalobkyně v řízení figurovali podjatí členové rozkladové komise Rady ERÚ; soud I. stupně posuzoval otázku, zda tím, že o žalobkyní vznesených námitkách podjatosti členů rozkladové komise bylo rozhodnuto až v rozhodnutí o rozkladu, bylo zasaženo do práva žalobkyně na spravedlivý proces). Řízení dle části páté o. s. ř. slouží k přezkumu meritorních rozhodnutí správního orgánu v plné jurisdikci, soud v občanském soudním řízení nepřezkoumává zákonnost postupu správního orgánu, který vyústil ve vydání meritorního rozhodnutí, nýbrž tutéž věc, kterou správní orgán projednal, projednává znovu. K přezkumu nemeritorních rozhodnutí vydaných správními orgány v řízení o věci soukromého práva (procesních rozhodnutí) ostatně soud rozhodující dle části páté o. s. ř. příslušný není, jak bylo opakovaně konstatováno zvláštním senátem zřízeným podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (viz např. usnesení sp. zn. Konf 22/2006, Konf 9/2016 a Konf 50/2018). K přezkumu takových nemeritorních rozhodnutí jsou příslušné soudy ve správním soudnictví.
37. Soud I. stupně před rozhodnutím o žalobou uplatněných nárocích neučinil téměř žádná skutková zjištění, vyjma kusých zjištění popsanych v odstavci 26. odůvodnění, případně v odstavci 42. odůvodnění. Tato zjištění jsou pro rozhodnutí ve věci nedostatečná, jak bude dále vysvětleno v pasážích týkajících se právního posouzení věci. Chybí předně zjištění o výplatě nárokovaných částek žalobkyní účastnici z titulu náhrady rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE – za období vymezená v žalobách ve vztahu k výrobcům SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o. (částečně ve vztahu k těmto skutečnostem bylo vedeno dokazování, soud I. stupně však pro nadbytečnost z provedených důkazů žádná zjištění nečinil – viz odstavec 14. odůvodnění). Dále chybí zjištění o bližších důvodech zrušení licencí na výrobu elektřiny společnostmi SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o. (z pohledu závěrů vyjádřených Ústavním soudem v nálezu sp. zn. I. ÚS 946/16, jichž se dovolává žalobkyně). Pro rozhodnutí ve věci nepostačují samotná žalobní tvrzení spolu se skutkovým závěrem správního orgánu, že účastnice v rozhodných obdobích neměla relevantní informaci o nezákonnosti licencí udělených k výrobě elektřiny uvedeným výrobcům (jak předpokládal odvolací soud při vydání rozsudku ze dne 18. 1. 2024), a nepostačují ani zjištění soudu I. stupně v odstavci 42. odůvodnění o textu článku VIII. Smlouvy o vyrovnání plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen uzavřené mezi účastnicemi dne 31. 12. 2012.
38. Protože rozhodná zjištění nelze opatřit v odvolacím řízení, neboť soud I. stupně potřebné skutečnosti nezjišťoval (§ 213 odst. 4 o. s. ř.), zrušil odvolací soud rozsudek soudu I. stupně dle ust. § 219a odst. 2 o. s. ř. a vrátil věc dle ust. § 221 odst. 1, písm. a) o. s. ř. k dalšímu řízení.
39. Právní úvahy, o něž soud I. stupně opřel své zamítavé rozhodnutí, nejsou správné.
40. Nelze souhlasit s názorem, že právo na podporu za rozhodná období výrobcům SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., přísluší, neboť v rozhodných obdobích měly obě společnosti platné licence na výrobu elektřiny a ke zrušení licencí došlo po uplynutí rozhodných období s účinky ex nunc, což plyne ze zásady presumpce správnosti aktů vydaných orgány veřejné správy. Soud I. stupně přehlédl, že uvedená zásada byla prolomena argumentací obsaženou v žalobkyní odkazovaném nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 946/16 tak, že je-li nezákonnost správního rozhodnutí způsobena především či výlučně ze strany oprávněné z tohoto rozhodnutí (orgány veřejné moci úmyslně uvedla v omyl uvedením nepravdivých skutečností, předložením nepravdivých podkladů, případně dosáhla příznivého rozhodnutí jiným protiprávním způsobem), nemůže být dána ani dobrá víra ve správnost rozhodnutí, ani důvěra v jeho zákonnost a neměnnost.

Pokud správní soud přistoupí ke zrušení takového rozhodnutí za takové situace, zpravidla nebude důvodu, proč osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí chránit před dopady jejího protiprávního jednání. V poměrech této věci tedy platí, že byla-li nezákonnost rozhodnutí o udělení licencí společností SxxxD, s.r.o., a FxxxV, s.r.o., záměrně protiprávně způsobena těmito výrobci (odvolací soud připomíná, že žádná zjištění v tomto směru soud I. stupně nečinil), je třeba v souladu s ustálenou judikaturou pohlížet na licence jako zrušené s účinky ex tunc. Je tedy dobře možné, že výrobci v rozhodných obdobích nedisponovali platnými licencemi a nevznikl jim pro rozhodná období nárok na podporu POZE, neboť pravomocné rozhodnutí o udělení licence vyrábět a dodávat elektřinu do elektrizační soustavy je jednou z podmínek vzniku nároku na podporu (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2017 sp. zn. 32 Cdo 1051/2015 uveřejněný pod č. 104/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

41. Odvolací soud podotýká, že u společnosti FxxxV, s.r.o., byla otázka, zda a došlo k odnětí licence s účinky ex tunc již řešena ve sporu mezi touto společností a oběma účastnicemi tohoto řízení, vedeném nejprve před ERÚ a posléze před Obvodním soudem pro Prahu 4 v řízení pod sp. zn. 30 C 86/2020. FxxxV, s.r.o., v likvidaci, se domáhala podpory POZE formou výkupních cen za období od 1. 5. 2018 do 18. 6. 2018 (navazující na rozhodné období), tj. za dobu, kdy povinně vykupující – účastnice již podporu POZE nevyplatila, přestože „řízení o odnětí“ licence ještě nebylo definitivně ukončeno (k tomu došlo až nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018 sp. zn. I. ÚS 946/16). FxxxV s. r. o. nebyla se svým požadavkem úspěšná, jak plyne ze zamítavého rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 23. 9. 2020 č. j. 30 C 86/2020-85, který byl potvrzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 11. 3. 2021 č. j. 29 Co 397/2020-128 (dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 2954/2021 a ústavní stížnost proti rozhodnutí odvolacího a dovolacího soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 97/22). Vzhledem k zásadě legitimního očekávání obou účastnic (§ 13 o. z.) lze očekávat, že obdobná otázka týkající se existence nároku FxxxV s.r.o. na příspěvek POZE ve formě výkupních cen za období od 1. 1. 2013 do 30. 4. 2018 bude soudy v tomto řízení zodpovězena obdobně.
42. Podle ust. § 10 odst. 2 zákona o POZE povinně vykupující je povinen vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, na kterou se vztahuje podpora elektřiny, vyrobenou ve výrobně elektřiny nacházející se na jeho vymezeném území za podmínek podle § 11 a 12. Povinně vykupující nese odpovědnost za odchylku v předávacím místě výroby elektřiny podle jiného právního předpisu.
43. Podle ust. § 13 odst. 2 zákona o POZE povinně vykupující účtuje operátorovi trhu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za svoji činnost podle množství povinně vykupované elektřiny z jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů evidovaných operátorem trhu podle § 10 odst. 3 a operátor trhu je povinen hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího.
44. Podle ust. § 13 odst. 4 zákona o POZE právo účtovat podle odstavce 2 vzniká zaplacením výkupní ceny výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů, a to v rozsahu naměřených nebo vypočtených hodnot podle § 11a evidovaných operátorem trhu.
45. Při právním posouzení žalobkyní tvrzených nároků na vydání bezdůvodného obohacení je třeba vycházet ze soukromoprávní povahy těchto nároků. Proto je na místě řešit jen splnění předpokladů vzniku povinnosti účastnice vrátit přijaté finanční plnění dle soukromoprávních předpisů, které tvrzený soukromoprávní nárok upravují. V posuzovaném řízení je nadbytečné zabývat se tím, zda existoval či existuje účinný veřejnoprávní mechanismus k vymáhání tvrzené neoprávněně čerpané podpory POZE proti FxxxV, s.r.o., a SxxxD, s.r.o., ať podle zákona o POZE (konkrétně dle ust. § 51 tohoto zákona ve znění účinném přede dnem 1. 1. 2022 a ve znění účinném po tomto datu), tak podle zákona č. 215/2004 Sb. Takové posouzení soudu rozhodujícímu v občanském soudním řízení nepřísluší, k tomu jsou věcně příslušné toliko správní soudy rozhodující v řízení dle soudního řádu správního. Podstatné je jen to, že ani zákon o POZE a ani zákon č. 215/2004 Sb.

(případně jiný zákon) nevylučují v soukromoprávních vztazích, jejichž obsahem je poskytování podpory POZE či participace účastnice na poskytování podpory POZE uplatnění soukromoprávního institutu bezdůvodného obohacení.

46. Otázku povahy vztahu mezi žalobkyní a účastnicí vyřešil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 6. 2021 sp. zn. 23 Cdo 2670/2019 (ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2022 sp. zn. I. ÚS 2791/21). Nejvyšší soud konstatoval, že vztah vznikl přímo ze zákona a jde o vztah soukromoprávní. Byť je poskytování podpory výsledkem státní ingerence subvenční povahy, tak se v rámci vztahu mezi žalobkyní a účastnicí (při účtování a hrazení rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a ceny za činnost povinně vykupujícího dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE) nejedná o přímé poskytování dotace z veřejných prostředků povinně vykupujícímu. Předmětný vztah je vztahem subjektů soukromého práva, jejichž postavení ve vztahu je rovné, ani jeden z účastníků tohoto vztahu nemůže svým jednostranným úkonem či rozhodnutím založit povinnost druhého účastníka a v rámci tohoto vztahu nemůže autoritativně vynucovat splnění povinností druhého subjektu. Uvedený rozsudek Nejvyššího soudu pak řeší další klíčovou otázku podstatnou pro právní posouzení této věci následovně: *Co se pak týče samotného rozsahu povinnosti účastnice (v přítomném řízení žalobkyně – operátora trhu) v předmětném ustanovení, lze přitakat názoru správního orgánu, podle něž operátor trhu není povinen hradit povinně vykupujícímu rozdíl mezi jakoukoliv výší podpory ve formě výkupních cen a hodinovou cenou, ale rozdíl mezi výkupní cenou ve výši, v jaké má výrobce na výkupní cenu nárok, a hodinovou cenou.* Z této citace plyne, že povinnost operátora trhu hradit rozdíl v cenách dle § 13 odst. 2 zákona o POZE nevzniká v rozsahu toho, co skutečně plnil povinně vykupující na příspěvku POZE výrobcí (byť podle údajů v systému operátora trhu), jak argumentuje účastnice, ale vzniká jen v rozsahu, v jakém má skutečně výrobce na podporu POZE dle zákona o POZE nárok.
47. Na požadavek na vrácení plnění (rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou) poskytnutého žalobkyní účastnicí jako refundace příspěvku POZE uhrazeného za období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 je na místě aplikovat ust. § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“) - viz přechodné ustanovení v ust. § 3028 odst. 3 o. z. Na požadavek na vrácení plnění poskytnutého jako refundace příspěvku POZE vyplaceného výrobcům za období od 1. 1. 2014 je na místě aplikovat ust. § 2991 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o.z.“).
48. V poměrech, které se spravují zákonem č. 89/2012 Sb., je aplikovatelné ust. § 2993 věta první o. z., podle kterého plnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Při plnění na závazek (zdánlivý, neplatný nebo zrušený), takový závazek významně ovlivňuje předpoklady a podobu nároku z bezdůvodného obohacení. Strana, která plnila na závazek, má právo na vrácení toho, co plnila vůči druhé straně závazku, tj. vůči (zdánlivému, původnímu) věřiteli; věřitelovo obohacení spočívá již v tom, že mu bylo plněno v souladu se závazkem, a je nerozhodné, zda se bezprostředně rozmnožil majetek jeho nebo jiné osoby. Ochuzeným pak je dlužník závazku, a to i pokud závazek plnil prostřednictvím třetí osoby. Otázka, zda určité plnění lze přičíst určitému závazku (tedy zda se uplatní režim § 2993) je podstatná z hlediska aktivní a pasivní legitimace. Je-li plnění přičteno určitému závazku, pak aktivně legitimovaný z nároku je věřitel a pasivně legitimovaný dlužník (viz Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část /§ 2055-3014/, 1. vydání, C.H. Beck, 2014 strana 1973-1978). V poměrech, které se spravují zákonem č. 89/2012 Sb. tedy platí, že k vymáhání tvrzeného bezdůvodného obohacení vzniklého plněním závazku založeného zákonem, který se po splnění ukázal od počátku neexistentní (odpadl), je legitimována žalobkyně (dlužnice ze závazku) a pasivně legitimovanou je účastnice (věřitelka ze závazku).
49. V poměrech, které se spravují zákonem č. 40/1964 Sb., je třeba aplikovat ust. § 451 odst. 1 a 2 obč. zák., podle kterého kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat a bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový

prospěch získaný plněním z nepoctivých zdrojů. Jak uvedl Nejvyšší soud ve zrušujícím rozsudku vydaném v této věci dne 3. 10. 2024 pod sp. zn. 28 Cdo 1623/2024 (viz odstavec 18. odůvodnění) *dle judikatury dovolacího soudu platí, že povinnost vydat plnění nabyté bez právního důvodu stíhá adresáta plnění, nikoliv osobu, která má předmět plnění aktuálně ve svém držení. Pro existenci a rozsah povinnosti vydat majetkový prospěch dle § 451 obč. zák. přitom není podstatné, jak bylo s předmětem bezdůvodného obohacení dále nakládáno, neboť povinnost k vydání majetkového prospěchu na další nabyvatele nepřechází.*

50. Při posuzování, zda mezi žalobkyní a účastnicí skutečně může existovat tvrzený vztah z bezdůvodného obohacení není na místě jakkoliv zohledňovat zvláštní skutkovou okolnost, která plyne z právní úpravy způsobu výplaty podpory dle zákona o POZE formou výkupních cen. Dle této úpravy, která je pro účastnici povinná, účastnice (ze svého) vyplatí podporu POZE výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů a poté je jí uhrazený příspěvek POZE zcela refundován operátorem trhu (žalobkyní), který je administrátorem podpory (shromáždí prostředky pro podporu POZE a podporu vyplácí; při podpoře formou výkupních cen však k výplatě využívá prostředníka – povinně vykupujícího. Povinná participace na výplatě příspěvku POZE je (podle zákona) pro povinně vykupujícího majetkově neutrální. Tento stěžejní (a pro odvolací soud a soud I. stupně závazný) závěr plyne ze zrušujícího rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2024 (viz zejména odstavec 16. a 19. odůvodnění).
51. Odvolací soud konečně nemůže souhlasit se soudem I. stupně v tom, že účelem článku VIII. Smlouvy o vyrovnání plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen uzavřené mezi účastnicemi dne 31. 12. 2012 je zprostit účastnici povinnosti vracet žalobkyni jako operátorovi trhu jakékoliv od ní přijaté plnění, pokud by se v budoucnu ukázalo, že údaje registrované v systému operátora (za jejichž využití bylo plnění poskytnuto) nejsou v souladu s objektivní skutečností, z čehož má plynout, že si žalobkyně a účastnice předem smluvně vyloučily i vznik v řízení nárokovaného bezdůvodného obohacení. K takovému výkladu rozhodného článku (který je citován výše v odstavci 12.) postupem dle ust. § 266 odst. 1, 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, účinný do 31. 12. 2013, či dle ust. § 556 odst. 1 o. z. (podle úmyslu, který byl druhé straně znám, anebo jí musel být nám/musela-li o něm vědět, a podle významu, jaký by ujednání zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen) lze jen těžko dojít již proto, že rozhodná smluvní úprava hovoří o vyloučení odpovědnosti za škodu, nikoliv o vyloučení povinnosti vrátit přijaté bezdůvodné obohacení. Nadto jde o bezdůvodné obohacení vzniklé způsobem, který v době uzavření Smlouvy nemohla předpokládat ani jedna strana Smlouvy. V době uzavření Smlouvy ještě nebyla pro licence k výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů judikatorně prolomena zásada, že zrušené správní akty opravňující k výkonu určité činnosti své účinky pozbývají až k okamžiku jejich zrušení.
52. Na soudu I. stupně tedy bude, aby v dalším řízení učinil výše vymezená zjištění (viz odstavec 37. výše) a při využití závazných právních závěrů odvolacího a dovolacího soudu znovu posoudil věcnou správnost (žalobou) napadených zamítavých rozhodnutí ERÚ a v případě jejich věcné nesprávnosti o uplatněných nárocích sám rozhodl. V novém rozhodnutí bude rozhodnuto i o nákladech odvolacího a dovolacího řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Praha 8. ledna 2025

JUDr. Dana Slavíková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje V.K.